

De staatsopvoeders hebben zich uitgesproken: een acht hoeft niet

De staatssecretaris heeft een beleidsbrief over de hervorming van de jeugdzorg naar de Kamer gestuurd. Door de media is vooral de boodschap opgepikt dat probleemgedrag nu onnodig wordt gemedicaliseerd. Helaas stelt de staatssecretaris hier een diagnose die zwak onderbouwd is. Zodra men zich echter realiseert dat deze diagnose moet meehelpen om een grootscheepse bezuiniging te realiseren wordt duidelijk dat het vooral om een ideologisch offensief gaat.

Wat is er aan de hand? Psychiatrische kennis is tegenwoordig breed beschikbaar door de aandacht die het krijgt in de media en het internet. Daardoor stellen niet alleen professionals in de kinder- en jeugdpsychiatrie diagnoses, maar worden etiketten ook uitgedeeld door leerkrachten, agenten, ambtenaren en kappers. Iedereen plakt etiketten. Ook als vanuit professionele inzichten de diagnose niet gesteld mag worden. In de kinder- en jeugdpsychiatrie is er pas sprake van een psychische stoornis als er aantoonbaar schadelijke gevolgen zijn voor het dagelijks functioneren op school, onder leeftijdgenoten of thuis. Er zijn ministers, beroemde acteurs en andere bekende Nederlanders die door leken ADHD-er worden genoemd omdat ze druk bewegen, gevat zijn en energiek. Binnen de psychiatrie zouden ze zo'n diagnose niet krijgen.

In de kinder- en jeugdpsychiatrie stellen we met diagnostisch onderzoek vast of er bij het kind of de jongere sprake is van disfunctioneren, pas wanneer dat het geval is, wordt er behandeld. Omdat een behandeling altijd belastend is, moet je nooit behandelen als er geen ziekte is. Dat is het eerste wat een medicus leert in zijn opleiding. Voor elk medisch handelen moet een indicatie zijn. Dat is ook precies wat de staatssecretaris graag wil. Geen kinderen een psychiatrische behandeling geven als dat niet nodig is. Haar opvatting dat dit wel gebeurt, dat ouders psychiatrische hulp zoeken voor gewone opvoedproblemen en die ook krijgen, is nergens op gebaseerd.

De staatssecretaris pleit ervoor dat ouders en kinderen vooral moeten leren om te gaan met de problemen en ermee te leren leven. Kennelijk ziet de staatssecretaris ook in de kinder- en jeugdpsychiatrie dokter Rossi in de behandelkamer zitten. De praktijk is echter anders. Wanneer je dochter zichzelf uithongert, of zichzelf tot bloedens toe snijdt of wanneer je zoon zo agressief is dat je je als ouder niet meer veilig voelt in je eigen huis, kunnen wij niet zeggen: leer er maar mee te leven. En natuurlijk gaat het niet in alle gevallen om kinderen met zulke heftige problemen. De behandeling wordt aangepast aan de ernst van de problematiek: altijd zo licht als mogelijk.

Maar vooral de mensen (ministers, staatssecretarissen en Kamerleden) die voortdurend roepen dat marktwerking de beste manier is om de gezondheidszorg betaalbaar te houden, roepen ook dat aanbod vraag genereert. Een dokter (en dus ook een kinder- en jeugdpsychiater) die trots is op zijn vak kan hier alleen maar zijn schouders over ophalen. Over het algemeen zijn de vragen die in de kinderpsychiatrie worden gesteld, zeer terecht. De toename van die vragen is enerzijds een gelukkig gevolg van het democratischer functioneren van onze gezondheidszorg - die toegankelijk wordt voor iedereen -, en heeft anderzijds te maken met het steeds ingewikkelder worden van onze samenleving.

Het gemak waarmee onzin wordt uitgekraamd om bezuinigingen in de jeugdzorg te verkopen is schrijnend om te zien. Waar voormalig premier Balkenende riep dat we van de zesjes cultuur af moeten, roept zijn partijgenoot staatssecretaris mevrouw Veldhuijzen van Zanten dan maar weer eens dat niet ieder kind een acht hoeft te halen. Daarmee is duidelijk dat zij vanuit grote groepen denken, 'de achterban', 'het electoraat'. Of ze die goed kennen is de vraag. Medewerkers in de kinder- en jeugdpsychiatrie werken met individuele kinderen en specifieke gezinnen. En deze professionals weten wanneer een behandeling wel nodig is en wanneer niet.

Harrie van Leeuwen, Raad van Bestuur van de Bascule, academisch centrum voor kinder- en jeugdpsychiatrie

Else de Haan, bijzonder hoogleraar cognitieve gedragstherapie bij kinderen en adolescenten UvA, AMC, Bascule

Ramón Lindauer, kinder- en jeugdpsychiater, systeemtherapeut de Bascule en afdelingshoofd Kinder- en Jeugdpsychiatrie AMC

Theo Doreleijers, hoogleraar kinder- en jeugdpsychiatrie, hoogleraar forensische psychiatrie en opleider van kinderpsychiaters in de Bascule